

Střípek pátý

Hory Kutenské a městy Kaňk po revoluci husitské

Léta 1438. císař Albrecht král uherský a kníže rakouské, zeť císaře Zikmunda, táhna s valným vojskem od Jihlavě ku Praze (kdežto česká koruna naň čekala) do Hory Kutné právě v den Božího Těla přijel a Horníky z rukou Hynka Ptáčka z Pírgkštejna, jenž se nad nimi zmocnil a je hrubě sužoval, vytrhl, a že chce ty kleslé hory zvelebiti se zakázal. Odtud pak odjel do Prahy, kdežto v den ss. apoštolů Petra a Pavla, od Filiberta Konstanského a Pavla z Miličina olomúckého biskupův, v přítomnosti arcibiskupa ostrěhomského, na království české byl korunován. (Chron. Kuttent. Kořínek, Hájek fol. 41?) **A když** tak město Hora Kutná, po tej žižkovské válce (v které, jak již zpředu řečeno, s všema starýma paměti kleslo) zase z svých zřícenin povstávalo, tuť i také o Kaňku mně nová paměť toho roku do rukouch se dostala, že totiž za nejvyššího mincmistra království českého pana Jana Janovského z Sútic, jinak Čabelického, starší kaňkovští, jakožto na předměstí města Hornokutenského In festo Epiphaniae Domini, od nadpraveného p. mincmistra, společně s pány šepmistry obnovení a následující osoby ustanoveny byly, zejména tyto: Vaněk Judex. Consules: Skopec, Perth, Bernhart, Andres Krafský, Jakeš Sachs, Hanuš Hop. Nebo tehdáž Kaňk jako jedno předměstí od města Kutné Hory pozorován byl. Sousedé pak kaňkovští též jakožto spolu Horníci, za měšťany hornokutenského města považováni a následovně i také všech svobod, práv a nadání Hoře Kutné od králův českých udělených, zároveň oučastni se činili. (Lib. Mem. Gang.)

Léta 1441 dne 4. října na den sv. Františka. Byl sněm kněžův pod obojí v Hoře Kutný, na nějž sjelo se kněží z okolních krajů do 300 a tu sobě zvolili Mistra Jana z Rokycan, již prve voleného, arcibiskupa.

Léta 1454 dne 15. června. Král Ladislav potvrdil Horníkům kutenským privilegiae, jim od císaře Zikmunda děda jeho udělená a k tomu jim přidal jarmark v pondělí o sv. Martině. (Lib. memorab. Gang.)

Léta 1459 dne 17. prosince jinak v neděli po sv. Lucii. Král Jiří potvrdil listu na rychtu horskou šepmistrům kutenským, která od Karla IV. císaře mincmistru Edrlínovi v 600 kp. zastavena byla. (Lib. Memor. Gang.)

Léta 1461. Dne **1. máje** v den ss. apoštolův Filipa a Jakuba. Král Jiří udělil majestát Horníkům kutenským, mocí kterého oné platy kostelní, které z některých gruntův kutenských ke klášteru sedleckému a k kostelu pražskému se odvozovaly, k kostelům sv. Jakuba a Božího těla v Hoře Kutný zanechány býti mají. (Lib. Memor. Gang.) **Téhož samého** léta týž král Jiří rozsoudil rozepře mezi měšťany města Kolína a Horníky kutenskými o plavení dříví po řece Labi. Obsah téhož listu jest tento: Aby plavci, jenž dříví k Kolínu plaví, vždy u břehů Starého Kolína 4 dni státi zůstati povini byli a tu od nich měšťané a obyvatelé hor, a žádný jiný, dříví kupovati mají k potřebám svým a takové koupíce skládati moci budou na břehu nebo na trávníku od starodávna k té potřebě uloženému a tu také hajného svého k ostríhání dříví držeti. A po vyjití 4 dní plavci dříví ostatní moci budou plaviti k břehu města Kolína. Dán ten list v Praze dne **13. prosince**, téhož 1461. léta. (Dto.)

Léta 1466. havíři na horách kutenských, nemajíce ještě cechu neb pořádku svého, tehdy když se který z nich roznemohl jsa chudý, tak na něho u kostela žebráváno neb prošeno bylo. Tak sebravše se havíři a vydali z sebe některé osoby, by vstoupili s žádostí před pány, aby jim havírům to přáno bylo, aby také cech neb pořádek měli jako jiná řemesla a příčiny toho jsou tyto představili. **1.** Aby k chvále boží a obci ke cti i svému řemeslu svíce i jiné potřeby do kostela mohli a měli nač sobě zjednati a koupiti. **2.** By měli chudým z čeho pro jméno boží almužnu uděliti. **3.** Jestliže na kterého z nich pán Bůh dopustí nemoc, aby jemu pomáhali od pořádku téhož a žebrati na něj nedopustili pro svou i budoucích svých tovaryšův hanbu. **4.** Že havíři noví neb jiní neumějí luony (platy) sobě sadě vysoké a zasloužiti jich neumějíce, potom od díla kradmo zběhnou a na jiné obchody se dají a lidi o náklady bez studu připravují a tím jiné havíře v mrzkost uvádí, že lidé bojíce se téhož, neradi pavují a tak že tím hory hynou a scházejí. Protož také by nad nimi páni usazovali cechmistry a starší lidi usedlé, rozumné a upřímné, ješto by právě a věrně spravovali k chvále boží a k obecnému i těch hor dobrému, i žádných rocení a nějakých bezpráví vznikati nedopouštějíce. Páni tehdy žádost těch havírů slyšavše a nato uvedené příčiny pováživše, žádosti jsou místo dali a k témuž pořádku jisté artykule, dle kterýchž by

se (jakožto cechovní lidé) chovati měli, předepsali a starší těm pořádkům ustanovili. A to sidce na horách stříbrných (rozuměj kutnohorských, jenž se proto jmenovaly stříbrné, poněvadž tam rudy stříbrné s mědí nebyly smíšené, nobrž toliko stříbro v sobě držely) tu byli usazeni starší nad havíři 6, na hašplíři 6, nad šturcíři a trejvíři 4 a tak jich bylo pospolu osob šestnácte na Horách Kutnách. Na horách měděných kaňkovských a turkaňských (poněvadž tu kyzy to jest rudy stříbro i měď držely, proto nazvány měděné, by se v jmenování těch hor rozdíl rozeznával) tu bylo na Kaňku usazeno: starší nad havíři 4, nad hašplíři 2 a nad šturcíři a trejvíři též 2, tehdy jich v sumě tu osum osob ustanoveno. Na královském Vlaském dvoře, to jest v domě mincovním v městě Hoře Kutný, byl pořádek mincířů, pregýřů, rudokupců a šlichtýřů. A tu usazeni starší nad mincíři 4, nad prégýři 4, nad rudokupci 4, nad hutníky 4 a nad šlichtýři 2. A tak jich tu bylo v společnosti všech osob 18. Kteřížto starší těch všech pořádkův od p. nejvyššího mincmistra a p. hofmistra v přítomnosti pánů šepmistrův městských tak vždy i potom usazování byli. A tak ten chvalitebný havířský pořádek svůj počátek vzal. (Lib. Memor Gang et Kuttenberg.)

Léta 1467. Král Jiří v Hoře Kutné plnost práva (bez appelování do Jihlavě, těch časů města horního) v horních rozepřev ustanovil. **Toho léta** páni Horníci kuteňští nařídili: kdyby který šenkýř, po sazení vína při ouřadě, tož víno doléváním jiného falšoval, aby ihned ten sud byl z sklepu vytažen a osekán: ten pak šenkýř svého obchodu bez milosti zbaven. Stalo se za mincmistra toho času pana Zdenky Kostky z Postupic. Dokládá horská paměť: že dotčený mincmistr Kostka jednoho času byl od hromu opálen a z toho opálení až i také umřel, protože na den sv. Vavřince mincíře a pregýře k děláni peněz s rouháním a láním přinucoval. Z toho příkladu by se měli všickni lidé káti a svátky zasvěcené mnohem lépeji světiti. (Kořínek).

S podivem jest, čtenáři náš, že ač Hory kutenské slávu a moc svou dobýváním rud si získaly, dlouhých dvě stě let od počátku dolování uplynouti muselo, než Horníci cech svůj, neb pořádek získali. Tak jako řemesla ostatní.

Však všimni si, že kromě Hory Kutný a domu mincovního též na Kaňku cech svůj Horníci měli. Toť důkaz toho, že městy Kaňk významu svého vedle Hory Kutný nabýval.

Však ne nadarmo vždy řečeno bylo, že Hory Kutný pokladnici království Českého jsou. Peníze, bohatství a mincí ražba své místo v kronice Hejzelnovi má. O tom dále dočísti se můžeš.

Léta 1443. Toho roku umřel v Hoře Kutné Mikuláš Elbl, rudokupec bohatý, kterýž na hýle peněz, 4 domy a troje huti, k tomu mocné listy na 1182 hřivny stříbra, rozličným dlužníkům půjčeného, po sobě zanechal a svým dědicům kšaftoval. (Kořínek)

Léta 1445. Toho léta. Mikuláš Vornatus měšťan v Hoře Kutný, jsa vdovcem, který s domácím čeledínem prohřešil, za pokutu, dle vyřčení soudců města, musil Kamennou stezku od klášterské fortny, tak daleko, jak daleko mohla šňůra, okolo jeho domu a zahrady tažená, zasáhnouti, dělat dáti. (Kořínek)

Léta 1460. Dne 15.února. Král Jiří s Johannou manželkou svou, vracuje se z Moravy, přijel do Chrudimi, kdež mu poselství přišlo od některých pánův rakouských, žeby císař Fridrich pán jejich dal dělati velmi zlou a lehkou minci na záhubu země, žádajíc v tom radu. Král jich pěkně odbyl a potom o tu věc k císaři posly své vypravil. A sám hned téhož roku rozkázal nový groš na dobré zrno na Horách Kutnách a v Praze zaraziti a nad to v jednom domě na rynku Staroměstském měnu neb veksl ustanovil, aby sobě tu každý peníze jakéby chtěl, vyměnití mohl, a tak tím způsobem zlou a falešnou minci z země vypudil. (Hájek). **Kronika kutnohorská,** Kořínek řečená, folio 264 dokládá, že týž král český Jiří (vezma sobě příklad od Míšňanů) léta téhož 1460, v Praze a u Hory, plecháče dělati poručil: ti když se mnohým pánům českým nelíbily, po devíti létech je zas vyzdvihl a groše králováclavským podobné, zarazil.

Léta 1462. Toho roku, v Hoře Kutné sešel z toho světa Prokeš rudokupec bohatý. Ten zanechal dědicům svým dva veliké domy u Hory a jeden v Praze, dvě huti s svými štádlý a všemi přípravami. Na zlaté a stříbrné minci velmi mnoho a in specie 200 kusů dukátů s Noblem, jichžto těch let lidé mnoho sobě vážili a kdo jich měl deset, ten za boháče se pokládal. Mimo to klenotů a stříbrného nádobí nemálo. Mědi přes 40 cent, kuprového kamínku více než 20 porů, to jest truhel. Podobných

boháčů více tu na těch horách se nacházelo. Dobře Jiří Agrikola v své o horních věcech knize napsal: že komu Bůh žehná, v jednom roce při horách více získá, nežli v deseti letech při polním hospodářství. (Kořínek)

Léta 1469 dne 5. června, v pondělí den sv. Bonyfacia. Zaražen groš český krále Jiřího (Zřízení zemské Q.10) groše české podvojní za 14. peněz tak vážné, jako za krále Václava II., též peníz podvojní a haléřkové s korunkami: nebo v ty časy několikrát mince se měnila, byly černé peníze, horské, görlické a měna na Staroměstském rynku v Praze. Groš míšenský dávali za 4 neb 5 peněz horských. (MS. Codicil.)

Léta 1473. Dne 5. ledna. Král Vladislav byl Hoře Kutné a tu sám osobně sadil radu a dal téhož roku bít minci novou, totiž nařídil mincování plecháčů, bílých peněz a haléřů a také vlastní rukou té trojí mince peníz bil (po minciřsku: pregoval). Tehdáž byl mincmistrem království českého p. Beneš z Veitmile. (Kořínek.)

Co očekávati může čtenář náš ve střípku příštím, pořadí toho již šestého? Koncem století patnáctého dolování v městyši Kaňku velkých rozměrů nabývalo a tak i zpráv povícero Hejzelna o Kaňku samotném se dočetl a na stránky kroniky své je vepsal. Toť ve střípku příštím bude.